

Onderwerp Aanpak gangen en stegen
ter informatie
Steller Gijs Hoogerwerf

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon	8087	Bijlage(n)	0	Ons kenmerk	208228-2023
Datum	12 juli 2023	Uw brief van		Uw kenmerk	

Geachte lezer,

Graag informeren wij u via deze brief over de Aanpak gangen en stegen naar aanleiding van uw motie ‘kleine steegjes aanpak’ (PvdA, CU, CDA, SP, Student en Stad, PvdD, D66, PvhN, VVD, d.d. 9-11-2022). Hierin verzoekt u het college een kleine steegjes aanpak te ontwikkelen.

Aangezien de stad vele gangen en stegen kent, hebben we ervoor gekozen om eerst een goede analyse uit te voeren voordat een aanpak ontwikkeld wordt. Inmiddels is deze analysefase afgerond en ligt er een aanpak gangen en stegen. De Groningse gangen en stegen hebben kwaliteiten en kansen en een grote cultuurhistorische waarde. De gangen en stegen vergroten de fijnmazigheid van de stad en kunnen bijdragen aan de doorwaadbaarheid van de binnenstad. Anderzijds noopt het aantal gangen en stegen in combinatie met het eigenaarschap tot keuzes in de aanpak. Met deze brief wordt u geïnformeerd over de aanpak en ook hoe tot deze aanpak is gekomen.

Methode

Vooropgesteld komt de term ‘steeg’ eigenlijk niet voor in Groningen. In goed Gronings wordt een smalle straat namelijk aangeduid als ‘gang’. Echter, om onduidelijkheid te voorkomen spreken we in deze brief over gangen en stegen als één begrip.

Om tot een analyse en uiteindelijk aanpak gangen en stegen te komen is aan de hand van verschillende datasets (eigendom, historie, doorwaadbaarheid, etc.) een bureaustudie uitgevoerd. Verder zijn met een schouw op locatie de binnenstedelijke gangen en stegen beoordeeld waarbij de datasets zijn aangevuld en geactualiseerd.

Volgvel 1

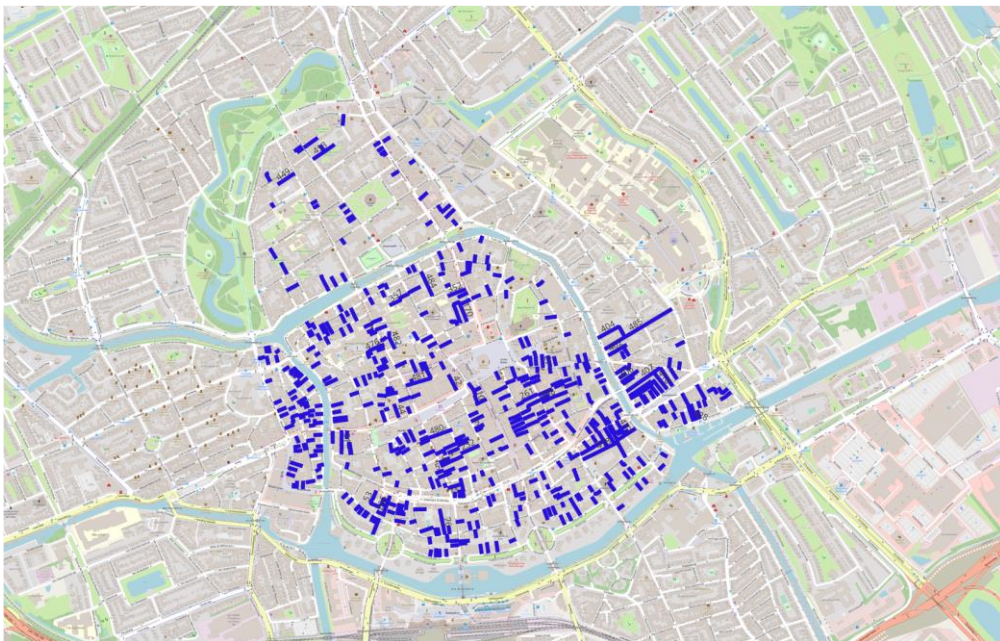
Verder zijn interviews afgenomen met de Koninklijke Horeca Nederland, Groningen City Club, bewonersorganisaties en specialisten van verschillende disciplines in de ambtelijke organisatie. Tot slot is tijdens twee werksessies met specialisten van de ambtelijke organisatie gewerkt aan een aanpak gangen en stegen. Bij deze werksessies waren onder meer de disciplines stedenbouw, openbare orde en veiligheid, cultuurhistorie en leefkwaliteit vertegenwoordigd.

Analyse

Uit de bureaustudie werd duidelijk dat er geen goede definitie is voor steeg of gang. Om de aanpak gangen en stegen goed af te bakenen is daarom de volgende omschrijving gedefinieerd:

Gangen en stegen in Groningen zijn de smalle doorgangen (maximum breedte van 6,5 meter) die straten, huizen, tuinen en terreinen ontsluiten en/of met elkaar verbinden en functioneren als gang in het stedelijk weefsel. Een straat functioneert als gang wanneer deze hoofdzakelijk wordt gebruikt door voetgangers en fietsers en een hoogte-breedteverhouding heeft van minimaal 3:1 ten opzichte van het omliggende bouwblok.

Uitgaande van deze definitie zijn er in totaal 389 gangen en stegen in Groningen. Hieronder vallen zowel doodlopende als doorwaadbare gangen en stegen, maar ook open en afgesloten gangen en stegen.

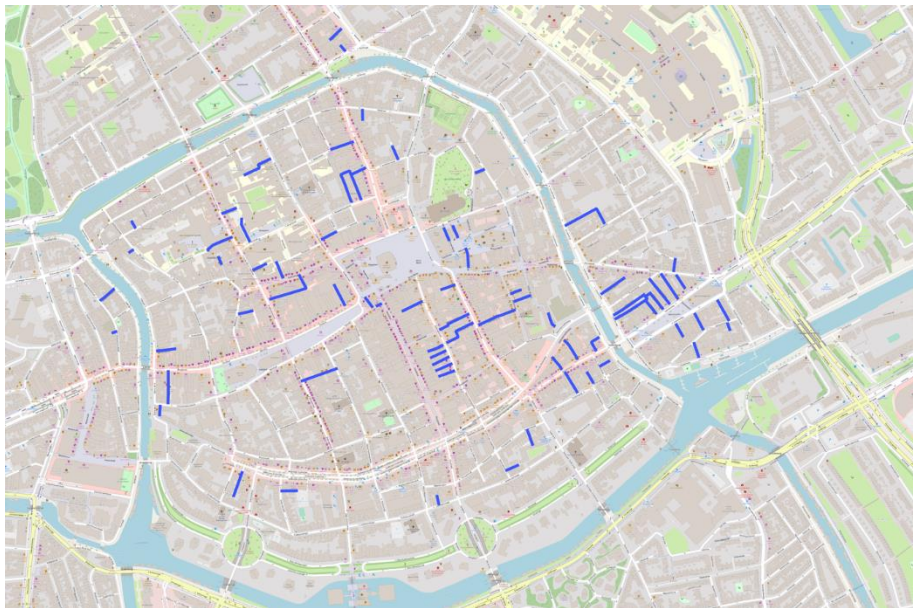

Figuur 1: Gangen en stegen in Groningen

De onderzochte gangen en stegen zijn gecentreerd in en naast het centrum van de stad (zie figuur 1). Het grootste deel van de gangen en stegen is afgesloten met een hek of deur en kan alleen worden betreden door de bewoners of bedrijven die aan het aangrenzende binnenterrein gevestigd zijn. Hiermee zijn van de 389 gangen en stegen 319 afgesloten. De afgesloten gangen zijn vrijwel allemaal in particulier bezit en afgesloten in overleg met alle gebruikers. De voornaamste reden om een gang af te sluiten is het verbeteren van de sociale veiligheid.

Openbare gangen en stegen

De gangen en stegen die niet zijn afgesloten noemen we openbaar. Uit inventarisatie volgt dat maar liefst 70 gangen en stegen openbaar zijn. Deze gangen en stegen kennen verschillende problemen en opgaven. Zo zijn er vele gangen en stegen welke een rommelige uitstraling hebben door bijvoorbeeld stickers, graffiti, afval en fietswrakken. Daarnaast is een aantal van de open gangen en stegen (22 van de 70) in particulier, vaak gedeeld over meerdere eigenaren, eigendom. In de aanpak stegen en gangen dienen we hier rekening mee te houden, omdat niet alles binnen de (directe) invloed van de gemeente valt en samenwerking met eigenaren dan ook vereiste is om een gang aan te kunnen pakken. Ook wanneer een gang of steeg in gemeentelijk eigendom is, is afstemming met eigenaren van omliggende panden en gebruikers noodzakelijk.

Figuur 2: Openbare gangen en stegen in Groningen

Het gesloten karakter en gebrek aan sociale controle in veel gangen en stegen heeft invloed op (het gevoel van) veiligheid. Gangen en stegen kunnen vermeden worden door reguliere gebruikers van de stad, waardoor de sociale controle verder afneemt en de kans op ongewenst gedrag en criminaliteit toeneemt. Een aantal gangen is in beeld bij de politie en de afdeling Openbare Orde en Veiligheid (OVV). Dit gaat met name om de gangen en stegen in het uitgaangebied en het gebied tussen de H.N. Werkmanbrug en Vismarkt (Gele Loper-gebied). Vanuit het oogpunt van veiligheid hebben deze gangen en stegen dan ook een hogere prioriteit in aanpak.

Aanpak gangen en stegen

De kansen en opgaven, evenals de cultuur-historische waarde van de gangen en stegen lopen sterk uiteen. Daarmee is een generieke aanpak of uitkomst voor alle gangen en stegen niet passend. In de aanpak zal de individuele gang/steeg daarom worden beoordeeld op zijn huidige vorm en staat, maar vooral ook in de context van het gebied waar de gang zich bevindt, naar functie, mogelijkheden en identiteit.

Omdat uit de analyse blijkt dat niet elke gang of steeg dezelfde aanpak nodig heeft, is er een aanpak ontwikkeld die op vijf ambitieniveaus wordt onderscheiden. Dit geeft de volgende ambitieladder gangen en stegen:

0. Geen aanpak nodig

Gangen en stegen welke geen aanpak behoeven omdat deze omdat deze al op minimaal basisniveau functioneren. Voorbeelden hiervan zijn Engelenpoortje en Haaksgang.

1. Beheer

Gangen en stegen waar afval/graffiti/fietswrakken moeten worden schoongemaakt om de uitstraling van de gang te verbeteren. Een voorbeeld van een gang waar dit speelt is het Tingtangstraatje. Wat hierbij van belang is om te weten is dat het onderhouden van de gangen en stegen nu veelal geen taak is van Stadsbeheer omdat veel gangen en stegen, maar voornamelijk ook gevels, in particulier eigendom en beheer zijn. Daarbij zijn veel gevels in de binnenstad monumentaal en kan het verwijderen van graffiti schade aan de gebouwen veroorzaken. Het beheren van de gangen en gevels moet daarom in intensief overleg met vastgoedeigenaren en gebruikers.

2. Basisniveau

Om een gang of steeg een prettig en aantrekkelijk onderdeel van de stad te laten zijn, is het van belang om deze minimaal op het basisniveau van uitstraling en onderhoud te brengen. Hieronder vallen gangen en stegen waarbij kleine fysieke ingrepen nodig zijn maar de functionaliteit van gang/steeg niet hoeft te veranderen. Gedacht kan worden aan bestrating, straatnaambordjes, verlichting, opknappen van gevels en hekwerk. Door de bestrating van de gang en de overgang tussen straat en gang aan te passen kunnen gangen weer een duidelijker onderdeel worden van het stedelijk weefsel en worden ze beter leesbaar in de openbare ruimte. Bij een gang welke op basisniveau functioneert kan gedacht worden aan de Battengang.

3. Toevoegingen

Hier gaat het om gangen en stegen waarbij verdere toevoegingen worden gedaan zoals inrichten met elementen als meubilair/groen/kunst. Een voorbeeld hiervan is de Papengang. De gangen en stegen kunnen hiermee een uitnodigend en beleefbaar gebied worden waar je als bezoeker doorheen wordt geleid en gebruik van kunt maken. Voor de gangen die functioneren als toegang naar woningen, kunnen de gangen of binnenpleintjes worden ingericht als verlengstuk van deze woningen. Door elementen als bankjes en groen naast de woningen te plaatsen, straalt een plek eigenaarschap uit en kan ongewenst gedrag worden tegengegaan. De uitgebreidere fysieke ingrepen vragen extra inzet in het proces, omdat hier de omgeving actief en intensief zal worden betrokken. Verder kan hierin omgevingspsychologie gebruikt worden om het gevoel van veiligheid te versterken in een bepaalde gang/steeg.

4. Fysieke en programmatische ingreep

Door de gang/steeg als bestemming te activeren of functies in de gang toe te voegen die een publieke bestemming hebben ontstaat een andere dynamiek en gebruik. Zo werd bijvoorbeeld voor de Blue Moon manifestatie in 2001 in de Kleine Gang/Grote Gang een paviljoen gerealiseerd met horecafunctie in de plint. Hierbij kan ook gedacht worden aan een bredere aanpak voor alle gangen en stegen waarbij bijvoorbeeld de historische gangen of steegjesroute (opnieuw) geïntroduceerd kan worden. Daarnaast kan een 'dwaalmilieu' ontstaan waar bezoekers van de stad zonder doel prettig kunnen rondlopen.

Zo'n dwaalmilieu versterkt de beleefbaarheid van de stad en kan dienen als katalysator van de ontwikkeling van deelgebieden in de binnenstad van Groningen.

Uitvoering aanpak gangen

Voorgesteld wordt om de gangenaanpak in de basis te koppelen aan het Uitvoeringsprogramma Binnenstad. In het Uitvoeringsprogramma Binnenstad zijn binnenstad projecten opgenomen waarin de gemeente Groningen in de komende jaren werkt aan de verbetering en herinrichting van de binnenstad van Groningen. De meeste openbare gangen en stegen, die onderdeel zijn van de aanpak gangen en stegen zoals weergegeven op figuur 2, raken de contouren van de binnenstad projecten. Een voorbeeld is de herinrichting van het gebied Oosterstraat en Gelkingestraat, waar binnen de projectcontouren 10 gangen en stegen (zowel doorwaadbaar als afgesloten) te identificeren zijn. Binnen dit project kan aan de hand van de ambitieladder, samen met de omgeving, de verwachtingen voor een gangenaanpak doorgenomen worden. Nadere analyse van het projectgebied moet uitwijzen welke gangen in aanmerking komen voor een aanpak. Daarbij kan overlast zoveel mogelijk worden beperkt door werkzaamheden te combineren en kunnen we 'werk met werk' maken.

Naast de binnenstad projecten vanuit het Uitvoeringsprogramma Binnenstad bieden ook ontwikkellocaties in de binnenstad kansen om het herinrichten van de gangen en stegen hieraan te koppelen. Deze koppeling kan als voorwaarde worden bedongen in het vergunningstraject van een ontwikkellocatie.

Door de aanpak van de gang/steege in een binnenstad project/ontwikkellocatie mee te nemen kan de gang/steege bovendien op een passende manier in zijn context beoordeeld worden, ook vanuit cultuur-historisch perspectief. Hierdoor wordt meer samenhang gebracht tussen de gang/steege en zijn omgeving en kan de identiteit van individuele gangen en stegen worden versterkt.

Aanpak afgesloten gangen

Wat betreft gangen en stegen welke zijn afgesloten zal de aanpak beperkter zijn. Veel gangen en stegen zijn afgesloten wegens veiligheidsredenen en het behoeft niet de voorkeur deze allemaal opnieuw te openen. Wel kan worden gekeken of heropenen van een gang/steege mogelijkheden biedt in doorwaardbaarheid en naar de manier van afsluiting. Dit laatste heeft enorme invloed op de uitstraling op plintniveau. Het is daarbij vanwege de individuele context van elke gang/steege overigens niet wenselijk om alle afsluitingen op precies dezelfde manier uit te voeren of een standaard hekwerk voor de binnenstad te ontwerpen. Wel kunnen uitgangspunten worden geformuleerd waar een hek of de deur aan moet voldoen. Deze uitgangspunten kunnen worden meegenomen in bijvoorbeeld de vergunningsaanvraag voor nieuwe hekken. Ook kan met behulp van subsidies worden gestimuleerd dat bestaande hekwerken worden vervangen.

Financiering

Er is vanuit het Uitvoeringsprogramma Binnenstad geen geormerkte financiering om de gangen en stegen een aanpak mee te geven. Het gaat daarbij zowel om plan- als inrichtingskosten. Om de aanpak van gangen en stegen binnen de uitvoeringsprogramma's en ontwikkellocaties mee te nemen, dient daarmee telkens een extra investering voor deze projecten gevonden te worden.

Om een inschatting van de kosten te geven kan voor wat betreft de eenmalige investering richting basisaanpak (bestrating, verwijderen graffiti, verlichting) van alle open gangen en stegen gedacht worden aan een totaal van ongeveer 1,5 miljoen euro. Voor structurele investeringen in beheer moet op basis van een eerste inschatting gedacht worden aan minimaal 30.000 euro per jaar. Dit betreft kosten voor het aanpakken van gangen en stegen naar basisniveau. Voor zowel eenmalige investering richting basisaanpak als voor structureel beheer ziet het college op dit moment geen financiële mogelijkheden om de gangen en stegen aan te pakken.

Dit betekent tevens dat per situatie een niveau van aanpak per gang/steeg noodzakelijk is, waarbij ook verdere toevoegingen of ingrepen mogelijk zijn. Het is gezien het aantal gangen en stegen niet mogelijk daar op voorhand al een scherpe analyse van te maken. Daarnaast zullen er proceskosten verbonden zijn doordat veel aanpakken in (intensieve) samenwerking met eigenaren/bewoners/gebruikers gedaan moeten worden. Bij de kredietaanvragen voor de binnenstad projecten wordt uw raad daarom voorgelegd hoe om te gaan met de financiering voor het gehele project en op welke wijze de aanpak van gangen en stegen in het betreffende projectgebied wordt uitgevoerd.

Resumé

Met deze brief voeren wij de motie Kleine steegjes aanpak uit. We hebben u geïnformeerd over het aantal en de diversiteit van de gangen en stegen in Groningen. Uit de analyse volgt dat er gangen en stegen zijn die een aanpak verdienen. Zo biedt een aanpak van gangen en stegen kansen voor het verbeteren van de sociale veiligheid en kan het bijdragen aan de doorwaardbaarheid en de cultuurhistorische waarde van de gangen en stegen. Echter is het totaal aantal openbare gangen en stegen te omvangrijk om alle gangen en stegen aan te pakken. Daarom zijn verschillende aanpakniveaus voor gangen en stegen ontwikkeld. Deze ambitieniveaus helpen bij het scheppen van verwachtingen voor de omgeving als een gang of steeg op de nominatie komt te staan voor een aanpak.

Een brede aanpak van alle gangen en stegen is financieel niet haalbaar. Om toch kansen te pakken wordt bij de uitvoering van een herinrichtingsproject binnenstad of ontwikkellocatie in de binnenstad een voorstel uitgewerkt in welke mate de stegen en gangen in het betreffende gebied kunnen worden meegenomen. We beschouwen de motie hiermee dan ook als afgehandeld.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.